

1 Jakie wyróżnia się rodzaje środków?

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego stosuje się tymczasowo w celu uregulowania stosunków między stronami lub w przypadku wystąpienia obaw co do możliwości wykonania orzeczenia sądu.

Co do zasady środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego zastosowane przed wszczęciem postępowania co do istoty sprawy regulują przepisy § 74 i nast. kodeksu postępowania cywilnego (ustawa nr 99/1963 z późniejszymi zmianami), natomiast środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego zastosowane po wszczęciu takiego postępowania regulują przepisy § 102 tego kodeksu. Przepisy ustawy o szczególnych postępowaniach sądowych (ustawa nr 292/2013) regulują szczególne środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego, mianowicie środki regulujące sytuację małoletniego, który nie był objęty należytą opieką (§ 452 i nast.), oraz środki zapewniające ochronę przed przemocą domową (§ 400 i nast.). W § 12 ustawy nr 292/2013 zawarto również przepisy szczególne uzupełniające przepisy ogólne regulujące środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego, obejmujące te rodzaje postępowań, które wchodzą w zakres tej ustawy.

Zabezpieczenie dowodów:

Dowód zabezpiecza się, gdy zachodzi obawa, że jego przeprowadzenie w przyszłości stanie się niewykonalne lub poważnie utrudnione (np. niewłaściwe wykonanie umowy sprzedaży łatwo psujących się towarów lub przesłuchanie świadka, który jest poważnie chory i który znajduje się w stanie zagrożenia życia).

2 Jakie są warunki orzeczenia takich środków?

2.1 Postępowanie

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

§ 74 kodeksu postępowania cywilnego (ustawa nr 99/1963 z późniejszymi zmianami) stanowi, że postępowanie o zarządzenie środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego wszczyna się na wniosek:

§ 12 ustawy nr 292/2013 stanowi jednak, że sąd może zarządzić środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego z urzędu, w przypadku gdy dopuszczalne jest również wszczęcie danego postępowania z urzędu (dotyczy to np. postępowania dotyczącego opieki nad małoletnim, w sprawie ubezwłasnowolnienia, o ustanowienie opiekuna i postępowania w sprawie uznania za zaginionego lub zmarłego). W takich przypadkach sąd zarządza środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego z urzędu:

sądem właściwym do zarządzenia środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego jest sąd właściwy rzeczowo; w § 400 i 453 ustawy nr 292/2013 przewidziano wyjątki od tej zasady.

Dowód może zostać zabezpieczony:

– wyłącznie na wniosek – przed wszczęciem postępowania dotyczącego istoty sprawy. Sądem właściwym jest sąd właściwy rzeczowo lub sąd, w którego okręgu znajdują się dowody wymagające zabezpieczenia;

w toku postępowania – nawet w braku wniosku.

Strony postępowania powinny być obecne przy zabezpieczaniu dowodu, chyba że opóźnienie działań w tym zakresie mogłoby stwarzać ryzyko.

Dowód można również zabezpieczyć za pomocą aktu notarialnego (*notářský zápis*) lub dokumentu sporządzonego przez komornika (*exekutorský zápis*), jeżeli czynność zostaje przeprowadzona w obecności notariusza lub komornika lub jeżeli notariusz lub komornik poświadczą dany stan faktyczny.

2.2 Najważniejsze warunki

Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego może zostać zastosowany:

jeżeli uregulowanie stosunków między stronami wymaga przyjęcia tymczasowych ustaleń;

jeżeli zachodzi obawa co do możliwości wykonania orzeczenia sądu;

w celu tymczasowego uregulowania stosunków.

Ustalenie, czy w danym przypadku zachodzi potrzeba przyjęcia tymczasowych ustaleń regulujących stosunki między stronami, zależy od okoliczności danej sprawy. Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego zostanie wydany wyłącznie w przypadku uprawdopodobnienia konieczności przyjęcia tymczasowych ustaleń regulujących stosunki prawne między stronami. Jeżeli chodzi o inne okoliczności istotne w kontekście możliwości zastosowania środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego, wystarczające jest uprawdopodobnienie przynajmniej tych okoliczności faktycznych, które mają kluczowe znaczenie dla nałożenia zobowiązania wynikającego z danego środka.

Zagrożenie dla możliwości wykonania orzeczenia

Jeżeli środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego ma zostać zastosowany w odpowiedzi na obawy co do możliwości wykonania orzeczenia, uprawniony musi posiadać orzeczenie lub inny dokument stanowiący tytuł wykonawczy. Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego może zostać zarządzony wyłącznie, jeżeli orzeczenie nie jest jeszcze wykonalne, lub jeżeli istnieją poważne przyczyny, dla których (tymczasowo) uprawniony nie był w stanie wyegzekwować, by nałożone zobowiązanie zostało spełnione w drodze egzekucji sądowej. Jednocześnie okoliczności faktyczne uzasadniające obawę dotyczącą możliwości wykonania orzeczenia (głównie z uwagi na zachowanie obowiązanego) muszą zostać uprawdopodobnione.

Wniosek o zastosowanie środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego musi zawierać elementy wyszczególnione w § 42 ust. 4 i § 75 kodeksu postępowania cywilnego (ustawa nr 99/1963), w tym:

oznaczenie sądu, do którego skierowany jest wniosek;

oznaczenie wnioskodawcy oraz określenie sprawy, której dotyczy wniosek, tj. informacje na temat okoliczności faktycznych uzasadniających zastosowanie środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego;

żądanie wnioskodawcy, tj. o zastosowanie jakich środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego zwraca się wnioskodawca;

datę sporządzenia wniosku oraz podpis wnioskodawcy lub jego pełnomocnika;

opis okoliczności faktycznych uzasadniających konieczność przyjęcia tymczasowych ustaleń w celu uregulowania stosunków między stronami lub okoliczności uzasadniających obawę dotyczącą możliwości wykonania orzeczenia sądu.

Wnioskodawca musi załączyć do wniosku wszelkie dokumenty, na które się powołuje.

Najpóźniej w dniu złożenia wniosku wnioskodawca ma obowiązek złożyć z własnej inicjatywy, tj. bez wezwania sądu, kaucję w wysokości 10 000 CZK; w sprawach dotyczących stosunków biznesowych między przedsiębiorcami kwota kaucji wynosi 50 000 CZK. Z obowiązku złożenia kaucji są zwolnione wnioski, które dotyczą spraw socjalnych (np. świadczeń alimentacyjnych, zatrudnienia lub odszkodowania za szkodę na osobie). W przypadku niezłożenia kaucji wniosek zostanie odrzucony.

Kaucja służy jako zabezpieczenie roszczenia o odszkodowanie z tytułu szkody lub innej straty, którą mogą ponieść strony lub osoby trzecie (tj. osoby niebędące stronami postępowania zabezpieczającego) w przypadku zastosowania środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego.

W § 12 ust. 3 ustawy nr 292/2013 przewidziano wyjątek od obowiązku wniesienia kaucji zgodnie z przepisami tej ustawy.

Zabezpieczenie dowodów:

Przed wszczęciem postępowania rozstrzygającego co do istoty sprawy dowód może zostać zabezpieczony (na wniosek), gdy zachodzi obawa, że jego przeprowadzenie w przyszłości stanie się niewykonalne lub poważnie utrudnione. Nie zabezpiecza się dowodów, które w oczywisty sposób nie mają istotnego znaczenia dla przebiegu tego postępowania. Sąd oddali wniosek o zabezpieczenie dowodów w razie podejrzenia, że celem wniosku składanego przez wnioskodawcę nie jest zabezpieczenie dowodów, ale osiągnięcie innego rodzaju korzyści (np. uzyskanie przez wnioskodawcę informacji, do których w przeciwnym razie nie miałby dostępu, na temat czynności podejmowanych przez stronę przeciwną).

Poza ogólnymi informacjami wniosek o zabezpieczenie dowodów musi zawierać opis okoliczności faktycznych będących przedmiotem postępowania dowodowego. We wniosku należy również wskazać konkretne dowody, które mają zostać zabezpieczone.

3 Przedmiot i charakter takich środków

3.1 Jakie składniki majątku mogą podlegać takim środkom?

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

§ 76 kodeksu postępowania cywilnego stanowi, że zarządzając środkiem służącym zabezpieczeniu interesu prawnego, sędzia może nakazać stronie np. zapłatę alimentów, wniesienie określonej sumy środków pieniężnych do sądu, złożenie rzeczy do depozytu sądowego, powstrzymanie się od zbycia określonych rzeczy lub praw, podjęcie określonej czynności, powstrzymanie się od podejmowania określonych czynności lub umożliwienie podjęcia określonej czynności. Środek może odnosić się do dowolnej rzeczy znajdującej się w posiadaniu strony.

Stosując środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego, sąd może nałożyć zobowiązanie na osobę inną niż strona postępowania, jeżeli istnieją ku temu uzasadnione przesłanki (np. w sytuacji gdy dana osoba kupuje nieruchomości od właściciela z pełną świadomością, że właściciel ten nie wywiązywał się należycie ze swoich zobowiązań wobec wierzycieli).

Szczególne środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego przewidziane w ustawie nr 292/2013

Szczególny środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego regulujący sytuację dziecka przewidziany w § 452 i nast. ma zastosowanie, jeżeli małoletni nie był objęty należyłą opieką – niezależnie od tego, czy istnieje osoba posiadająca prawo do pieczy nad dzieckiem – lub jeżeli życie, prawidłowy rozwój lub inne istotne interesy dziecka były poważnie zagrożone lub zostały narażone na szwank. Zastosowany przez sąd środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego reguluje sytuację dziecka na niezbędny okres poprzez umieszczenie dziecka w odpowiednim środowisku wskazanym w postanowieniu sądu.

Zgodnie z § 400 i nast. możliwe jest również zastosowanie szczególnego środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego ze strony obowiązanej, za pomocą którego zobowiązuje się obowiązany do opuszczenia wspólnego gospodarstwa domowego i jego bezpośredniego otoczenia, zakazuje się zbliżania się do wspólnego gospodarstwa domowego i odwiedzania tego gospodarstwa, nakazuje się obowiązanej powstrzymanie się od kontaktów z uprawnionym lub powstrzymanie się od uporczywego nękania i napastowania uprawnionego w jakikolwiek sposób. Wniosek musi zawierać opis okoliczności faktycznych potwierdzających, że wspólne przebywanie uprawnionego i obowiązanej w tym samym domu lub mieszkaniu, w którym prowadzą oni wspólne gospodarstwo domowe, jest dla uprawnionego nie do zniesienia z uwagi na przemoc fizyczną lub psychiczną wobec uprawnionego lub innej osoby zamieszkującej we wspólnym gospodarstwie domowym, lub opis okoliczności faktycznych świadczących o tym, że uprawniony jest ofiarą uporczywego nękania lub napastowania.

Zabezpieczenie dowodów:

We wniosku należy również wyjaśnić powody, dla których wnioskodawca ubiega się o zabezpieczenie dowodów. W charakterze dowodów można wykorzystywać wszelkie środki zapewniające możliwość wykazania okoliczności faktycznych sprawy, w szczególności zeznania świadków, opinie biegłych, sprawozdania, uwagi organów i osób prawnych itp.

Jednym ze szczególnych sposobów zabezpieczania dowodów jest zabezpieczenie dowodu w sprawie dotyczącej praw własności intelektualnej (§ 78b kodeksu postępowania cywilnego (ustawa nr 99/1963)). Osoba, która była świadkiem naruszenia prawa własności intelektualnej, posiada czynną legitymację procesową. Sądem właściwym jest w takim przypadku sąd okręgowy właściwy dla miejsca zabezpieczenia danego przedmiotu. Można zabezpieczyć następujące przedmioty: towary, których dotyczy wniosek; materiały i narzędzia; dokumenty związane z towarami, których dotyczy wniosek.

3.2 Jakie skutki mają te środki?

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego to tymczasowe postanowienie sądu mające na celu objęcie uprawnionego ochroną. Środek taki stosuje się w celu ochrony prawa uprawnionego, które zostało naruszone lub które może zostać naruszone. Zastosowanie środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego nie przyznaje uprawnionemu praw, w kwestii których sąd nie wydał jeszcze rozstrzygnięcia. Zastosowanie tego środka nie jest również sposobem na rozstrzygnięcie kwestii prejudycjalnych. Podobnie sam fakt zastosowania środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego nie może wpływać na treść orzeczenia sądu co do istoty sprawy. Obowiązani mogą w dalszym ciągu rozporządzać swoim majątkiem nawet po zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego, lecz podejmowane przez nich działania muszą być z nim zgodne.

Każdy, kto poważnie zakłóca przebieg postępowania, w szczególności poprzez niestawiennictwo – bez uzasadnionej przyczyny – przed sądem lub niezastosowanie się do treści postanowienia sądu, może zostać ukarany przez sąd karą grzywny w wysokości do 50 000 CZK. Sąd może wykonać postanowienie dotyczące środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego, jeżeli obowiązany nie zastosuje się do treści tego postanowienia dobrowolnie. W § 337 ust. 2 kodeksu karnego (ustawy nr 40/2009) przewidziano występki polegający na utrudnianiu wykonania decyzji urzędowej oraz na niezastosowaniu się do nakazu opuszczenia (wspólnego gospodarstwa domowego), jak również karę za dopuszczenie się takiego występkę.

3.3 Jak długo obowiązują takie środki?

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego na czas określony

W postanowieniu o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego sąd może podjąć decyzję o ograniczeniu czasu obowiązywania tego środka, nawet jeżeli uprawniony się o to nie zwrócił.

Nałożenie obowiązku wytoczenia powództwa lub wniesienia innego pozwu wszczynającego postępowanie

Sąd wydający postanowienie o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego zobowiązuje również uprawnionego (powoda) do wniesienia do sądu pozwu o wszczęcie postępowania (powództwa) co do istoty sprawy w terminie wyznaczonym równoległe przez tego samego sędziego.

Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego pozostaje w mocy do momentu jego wygaśnięcia lub uchylecia go przez sąd.

Środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego wygasa, jeżeli wnioskodawca nie wytoczy powództwa w wyznaczonym przez sąd terminie; jeżeli powództwo dotyczące istoty sprawy zostanie oddalone; jeżeli powództwo dotyczące istoty sprawy zostanie uwzględnione, a od uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie minęło więcej niż 15 dni; lub po upływie terminu, na który ten środek zarządzono.

Sąd uchyla środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego w przypadku ustania przyczyn uzasadniających jego zastosowanie.

§ 400 i nast. ustawy nr 292/2013 stanowi, że środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego obowiązuje przez miesiąc od dnia, w którym stał się wykonalny (§ 408), przy czym termin ten może zostać przedłużony, w zależności od daty wszczęcia postępowania co do istoty sprawy.

§ 452 i nast. ustawy nr 292/2013 stanowią, że środek służący zabezpieczeniu interesu prawnego obowiązuje przez miesiąc od dnia, w którym stał się wykonalny (§ 459), przy czym termin ten może zostać przedłużony.

Zabezpieczenie dowodów:

Dowody zabezpiecza się w terminie wskazanym przez sąd lub najszybciej, jak to możliwe. Strony mogą być obecne przy zabezpieczaniu dowodów, nie mają jednak takiego prawa, gdyby ewentualne opóźnienie zabezpieczenia dowodów stanowiło zagrożenie dla przebiegu postępowania. Po wszczęciu postępowania co do istoty sprawy strony mają prawo odnieść się do przedstawianych przez siebie dowodów oraz do wszystkich przeprowadzonych dowodów w sprawie. Ponadto strony mogą zostać przesłuchane.

4 Czy istnieje możliwość odwołania od takiego środka?

Środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego:

Decyzje w sprawie środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego są wydawane w formie postanowień sądu. Postanowienie o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego staje się wykonalne z chwilą jego ogłoszenia. Jeżeli postanowienie nie zostanie ogłoszone, staje się wykonalne z chwilą jego doręczenia obowiązanemu. Odpis postanowienia o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego doręcza się stronom postępowania i osobie trzeciej (w przypadku nałożenia zobowiązania na osobę trzecią), a w przypadku gdy środek dotyczy zakazu zbywania nieruchomości, odpis doręcza się również właściwemu urzędowi katastralnemu. Postanowienie o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego staje się wykonalne z chwilą jego ogłoszenia lub doręczenia (art. 76d kodeksu postępowania cywilnego) i stanowi tytuł wykonawczy.

Na postanowienie o zastosowaniu środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego przysługuje zażalenie. Zażalenie wnosi się do sądu, który wydał zaskarżone postanowienie. Zażalenie rozpoznaje jednak sąd drugiej instancji, tj. sąd okręgowy lub sąd apelacyjny. Zażalenie wnosi się w terminie 15 dni od dnia otrzymania odpisu postanowienia.

W przypadku terminowego wniesienia prawidłowo sporządzonego zażalenia przez stronę (uprawnioną osobę) postanowienie nie uprawomocni się, dopóki sąd apelacyjny nie wyda ostatecznego orzeczenia w sprawie zażalenia. Postanowienie o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego staje się wykonalne (tj. podejmuje się czynności przewidziane w tym postanowieniu) po upływie terminu na jego wykonanie, który rozpoczyna bieg w dniu doręczenia; ewentualnie postanowienie staje się wykonalne w dniu doręczenia, jeżeli nie nakłada żadnego obowiązku. Sąd może orzec, że postanowienie o zastosowaniu środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego stanie się wykonalne dopiero po uprawomocnieniu się wyroku sądu, chyba że będzie to niemożliwe, biorąc pod uwagę charakter środka służącego zabezpieczeniu interesu prawnego, albo będzie to sprzeczne z celem tego środka.

W ustawie nr 292/2013 w § 409 lub w stosownych przypadkach w § 463 zawarto przepisy dotyczące środków zaskarżenia od szczególnych środków służących zabezpieczeniu interesu prawnego wydanych na podstawie tej ustawy.

Ostatnia aktualizacja: 25/09/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

W związku z wystąpieniem Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej państwa członkowskie aktualizują obecnie niektóre strony portalu zawierające treści krajowe. Jeżeli dana strona zawiera treści, które nie zostały jeszcze dostosowane w związku z wystąpieniem Zjednoczonego Królestwa, jest to niezamierzone i zostanie wkrótce skorygowane.